ΝΙΚΟΛΑ ΜΠΑΡΡΟ

ερωτικά γράμματα από τη Μονμάρτη

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΠΕΛΑΓΙΑ ΤΣΙΝΑΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΝΙΚΟΛΑ ΜΠΑΡΡΟ

ερωτικά γράμματα από τη Μονμάρτη

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΠΕΛΑΓΙΑ ΤΣΙΝΑΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Σ Υ Γ Χ Ρ Ο Ν Η Ξ Ε Ν Η Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία
Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 469
Νικολά Μπαρρό, *Ερωτικά γράμματα από τη Μονμάρτη*
Nicolas Barreau, *Die Liebesbriefe von Montmartre*
Μετάφραση από τα γερμανικά: Πελαγία Τσινάρη
Διορθώσεις: Δέσποινα Ζηλφίδου
Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης
Φιλμ, μοντάζ: Μαρία Ποινιού-Ρένεση
Copyright© Thiele Verlag, 2018
All rights reserved by and controlled through Thiele Verlag.
This agreement by arrangement with Thiele Verlag and SalmaiaLit
Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη), 2019
Πρώτη έκδοση στη γερμανική γλώσσα από τις εκδόσεις Thiele Verlag, Μόναχο, 2018
Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Οκτώβριος 2019
Κ.Ε.Τ. Γ564 Κ.Ε.Π. 704/19 ISBN 978-960-16-8474-1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄ ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,
ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: http://www.patakis.gr • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Για τη μητέρα μου,
που μου έδειξε τον τάφο του Χάινριχ Χάινε.
Και τόσα άλλα,
που πάντα θα θυμάμαι.
Ευχαριστώ για όλα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 13

Ο κόσμος χωρίς εσένα 15

Κάθε άνθρωπος χρειάζεται ένα μέρος όπου να μπορεί να πάει 37

Κανένας άνθρωπος δε θα έπρεπε να μένει μόνος για πολύ καιρό 48

Ο Αρτύρ της Στρογγυλής Τραπέζης 58

Πάπια κονφί 68

Τακτοποιώντας ντουλάπες 85

Η γυναίκα στα δέντρα 92

Παντός καιρού 106

Μπορείς να με πάρεις αγκαλιά, σε παρακαλώ; 122

Χαμένες βεβαιότητες 132

Οι καλοί Σαμαρείτες 147

Γεμάτος κι ο ουρανός κι η γη από πράγματα ανεξήγητα 156

Νιώθοντας καλύτερα και χειρότερα την ίδια στιγμή. . . 166

Μ' αγαπά, δε μ' αγαπά 176

Στην άκρη ενός δάσους, στην άκρη της ανάμνησης . . . 188

Η κλειστή πύλη 199

Ορφέας 214

Ο χάρτης της καρδιάς μου 225

Ανακαλύψεις 239
Η μεγάλη σιωπή 250
Secret Heart 260
Στην αυλή των συντηρητών 268
Ήλπιζα τόσο να ήσουν εσύ 277

ΕΠΙΛΟΓΟΣ 283

ΕΠΙΜΕΤΡΟ 291

Αγαπημένη μου, αχ έλα,
να σ' έχω πάλι
σαν κάποτε τον Μάη.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΣΤΗ ΜΟΝΜΑΡΤΗ, τον ξακουστό εκείνο λόφο στα βόρεια προάστια του Παρισιού, όπου οι τουρίστες συνωστίζονται στην Πλας ντυ Τερτρ γύρω από τους πλανόδιους ζωγράφους που δημιουργούν έργα αμφίβολης ποιότητας στον καμβά τους, όπου την άνοιξη τα ζευγαράκια πιασμένα από το χέρι κάνουν βόλτες στα γεμάτα κόσμο σοκάκια, για να καθίσουν τελικά, λιγάκι ξέπνοα ίσως, στα σκαλοπάτια της Σακρέ Κερ και να θαυμάσουν από ψηλά τη θέα τούτης της πόλης που λαμποκοπά στο τελευταίο τρυφερό ροδαλό φως της μέρας προτού πέσει η νύχτα – εκεί, λοιπόν, βρίσκεται και ένα κοιμητήριο. Ένα πολύ παλιό κοιμητήριο, με χωμάτινα δρομάκια και μακριές σκιερές αλέες, που περνούν μέσα από φιλύρες και σφεντάμια κι έχουν ονόματα και αριθμούς σαν τις οδούς μιας κανονικής μικρής πόλης. Μιας πολύ ήσυχης πόλης. Ορισμένοι από τους νεκρούς που αναπαύονται εδώ είναι διάσημοι, άλλοι πάλι καθόλου. Υπάρχουν τάφοι με περίτεχνα μνημεία και μορφές αγγελικές που φορούν μακριά πέτρινα ενδύματα, απλώνουν ευγενικά τα χέρια και έχουν το βλέμμα στραμμένο προς τον ουρανό.

Ένας άντρας με σκουρόξανθα μαλλιά περνά την πύλη του κοιμητηρίου. Κρατά από το χέρι ένα μικρό αγόρι και κοντοστέκεται σε έναν τάφο που λίγοι μόνο άνθρωποι γνωρίζουν. Εδώ δεν αναπαύεται κάποια σημαντική προσωπι-

κότητα. Ούτε συγγραφέας, ούτε μουσικός, ούτε ζωγράφος. Ούτε καν κάποια κυρία με τας καμελίας. Μονάχα ένας άνθρωπος που αγαπήθηκε πολύ.

Ο άγγελος στην μπρούντζινη πλάκα που έχει στερεωθεί στο μάρμαρο είναι, ωστόσο, από τους ωραιότερους στο κοιμητήριο. Έχει γυναικείο κεφάλι στραμμένο προς τα πίσω, ύφος σοβαρό, ίσως κι ατάραχο, και τα μακριά μαλλιά του κυματίζουν γύρω από το πρόσωπο, σαν να τα φυσάει από πίσω ο άνεμος. Ο άντρας στέκει εκειδά σιωπηλός, ενώ το παιδί χοροπηδά ανάμεσα στους τάφους κυνηγώντας πολύχρωμα φτερά.

«Κοίτα, μπαμπά, μια πεταλούδα!» φωνάζει. «Δεν είναι πανέμορφη;»

Ο άντρας νεύει ελαφρά, αδιόρατα σχεδόν. Για εκείνον τίποτα πια δεν είναι όμορφο, και σε θαύματα έχει πάψει προ πολλού να πιστεύει. Πώς θα μπορούσε να φανταστεί καν ότι εδώ, σε αυτό ακριβώς το σημείο, θα συμβεί κάτι τόσο υπέροχο, που πράγματι θα ισοδυναμεί με θαύμα; Για την ώρα, θεωρεί ακόμη τον εαυτό του τον πιο δυστυχισμένο άνθρωπο στη γη.

Στο Κοιμητήριο της Μονμάρτης γνώρισε τη γυναίκα του. Πριν από πέντε χρόνια, στον τάφο του Χάινριχ Χάινε. Ήταν μια φωτεινή μέρα του Μάη, κι ήταν η αρχή για κάτι που εδώ και λίγο καιρό έχει λάβει αμετάκλητο τέλος.

Ο άντρας ρίχνει μια τελευταία ματιά στον μπρούντζινο άγγελο με τα οικεία σ' εκείνον χαρακτηριστικά. Ο άντρας γράφει γράμματα, στα κρυφά. Ωστόσο, για αυτό που πρόκειται να συμβεί δεν είναι προετοιμασμένος. Έτσι όπως δεν είναι κανείς προετοιμασμένος για την ευτυχία ή τον έρωτα. Κι όμως, είναι και τα δύο πάντοτε παρόντα. Εκείνος θα έπρεπε κανονικά να το γνωρίζει, ως συγγραφέας.

Ο άντρας λέγεται Ζυλιέν Αζουλαί.

Και αυτός ο Ζυλιέν Αζουλαί είμαι εγώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ο κόσμος χωρίς εσένα

ΕΙΧΑ ΜΟΛΙΣ ΚΑΘΙΣΕΙ στο γραφείο, για να εκπληρώσω την υπόσχεσή μου και να γράψω επιτέλους –επιτέλους!– στην Ελέν, όταν χτύπησε το κουδούνι της εξώπορτας. Αποφάσισα να αγνοήσω το κουδούνισμα, ξεβίδωσα με προσοχή το καπάκι της πένας μου και ίσιωσα το λευκό φύλλο χαρτί. «Αγαπημένη μου Ελέν» έγραψα και έμεινα να κοιτάζω λιγάκι απεγνωσμένος τις τρεις λέξεις, που έστεκαν εκεί τόσο χαμένες όσο ένιωθα κι εγώ τις τελευταίες εβδομάδες, τους τελευταίους μήνες.

Τι να γράψει κανείς σε έναν άνθρωπο που τον αγαπούσε πάνω απ' όλα στον κόσμο και από κάποιο τραγικό γύρισμα της μοίρας δεν υπάρχει πια; Από την αρχή κιόλας διαισθανόμουν ότι η ιδέα να της δώσω αυτή την υπόσχεση ήταν εντελώς παλαβή. Όμως η Ελέν επέμενε. Και όπως πάντα, όταν η γυναίκα μου έβαζε κάτι στο μυαλό της, ήταν δύσκολο να τη μεταπείσεις με επιχειρήματα. Στο τέλος, επέβαλλε πάντα τη θέλησή της. Και η Ελέν είχε πολύ ισχυρή θέληση. Μόνο όταν βρέθηκε αντιμέτωπη με τον θάνατο δεν μπόρεσε να επιβληθεί. Αυτός είχε ακόμη πιο ισχυρή θέληση από εκείνη.

Το κουδούνι χτύπησε ξανά, αλλά εγώ βρισκόμουν ήδη πολύ μακριά με τις σκέψεις μου.

Χαμογέλασα πικρά και ήταν σαν να έβλεπα ακόμη μπροστά μου πολύ καθαρά το χλωμό της πρόσωπο με τα πράσινα μάτια, που μέρα τη μέρα έμοιαζαν να γίνονται όλο και μεγαλύτερα πάνω από τα βουλιαγμένα της μάγουλα.

«Θέλω μετά τον θάνατό μου να μου γράψεις τριάντα τρία γράμματα» είχε πει κοιτάζοντάς με διεισδυτικά. «Ένα γράμμα για κάθε χρόνο που έζησα. Υποσχέσου μου, Ζυλιέν».

«Και σε τι θα ωφελήσει αυτό;» είχα απαντήσει. «Δεν πρόκειται να σε φέρει πίσω στη ζωή». Τότε ο φόβος και η οδύνη με είχαν καταρρακώσει. Καθόμουν μέρα νύχτα πλάι στο κρεβάτι της Ελέν, της κρατούσα το χέρι κι ούτε ήθελα ούτε μπορούσα να φανταστώ μια ζωή χωρίς εκείνη.

«Γιατί να γράφω γράμματα αφού ποτέ δε θα λάβω απάντηση; Είναι εντελώς άσκοπο» επανέλαβα σιγανά.

Εκείνη έκανε σαν να μην είχε ακούσει τις αντιρρήσεις μου. «Απλώς γράψε μου. Γράψε μου πώς είναι ο κόσμος χωρίς εμένα. Γράψε μου για σένα και για τον Αρτύρ». Χαμογέλασε κι εμένα μου ήρθαν δάκρυα στα μάτια.

«Δε θα είναι άσκοπο, έχε μου εμπιστοσύνη. Είμαι σίγουρη ότι στο τέλος θα υπάρξει μια απάντηση για σένα. Άσε που εγώ –απ' όπου κι αν βρίσκομαι– θα διαβάζω τα γράμματά σου και θα σε προσέχω».

Κούνησα το κεφάλι και άφησα έναν λυγμό.

«Δεν αντέχω, Ελέν, απλώς δεν αντέχω!»

Και μ' αυτό δεν εννοούσα φυσικά τα τριάντα τρία γράμματα, αλλά τα πάντα. Τη ζωή μου όλη χωρίς εκείνη. Χωρίς την Ελέν.

Με είχε κοιτάξει τρυφερά και η συμπόνια στο βλέμμα της μου ράγισε την καρδιά. «Φτωχή μου αγάπη» είπε, κι ένιωσα πόση προσπάθεια κατέβαλλε για να μου σφίξει ενθαρρυντικά το χέρι. «Πρέπει να φανείς δυνατός τώρα. Πρέ-

πει να φροντίσεις τον Αρτύρ. Σε έχει ανάγκη». Ύστερα είπε εκείνο που τις εβδομάδες μετά την τελευταία αποκαρδιωτική διάγνωση το είχε πει ήδη πολλές φορές και το οποίο της έδινε τη δύναμη –ενώ σ' εμένα, καθόλου– να αντιμετωπίζει γαλήνια το τέλος που πλησίαζε.

«Όλοι θα πεθάνουμε, Ζυλιέν. Είναι απολύτως φυσιολογικό. Είναι κομμάτι της ζωής. Απλώς εγώ θα φύγω λίγο πιο νωρίς. Όχι ότι με ευχαριστεί, πίστεψέ με, αλλά έτσι είναι». Ανασήκωσε τους ώμους σε ένδειξη συμβιβασμού. «Έλα, δώσ' μου ένα φιλί».

Παραμέρισα μια χρυσαφένια μπούκλα από το μέτωπό της και της έδωσα ένα τρυφερό φιλί στα χείλη. Είχε γίνει τόσο εύθραυστη αυτούς τους τελευταίους μήνες της πολύ σύντομης ζωής της που, παρότι την αγκάλιαζα με προσοχή, φοβόμουν πάντα ότι κάτι θα χαλάσω, κι ας είχαν ήδη καταστραφεί όλα. Εκτός από τη γενναιότητά της. Η γενναιότητά της ήταν πολύ πιο μεγάλη από τη δική μου.

«Υποσχέσου το μου» είπε πάλι, κι είδα μια μικρή λάμψη στα μάτια της. «Πάω στοίχημα ότι όταν θα έχεις γράψει το τελευταίο γράμμα, η ζωή σου θα πάρει μια τροπή προς το καλύτερο».

«Πολύ φοβάμαι πως αυτό το στοίχημα θα το χάσεις».

«Ελπίζω πως όχι». Ένα πολύξερο χαμόγελο γλίστρησε πάνω από το πρόσωπό της και τα βλέφαρά της τρεμόπαιξαν. «Και τότε θέλω ένα τεράστιο μπουκέτο τριαντάφυλλα από εσένα – το μεγαλύτερο που μπορεί να προσφέρει ολόκληρο το καταραμένο Κοιμητήριο της Μονμάρτης».

Έτσι ήταν η Ελέν. Ακόμη και τις πιο άσχημες στιγμές, σε έκανε να γελάσεις. Έκλαιγε και γελούσε συνάμα, ενώ μου έτεινε το ισχνό της χέρι – κι εγώ το έπιασα και της έδωσα τον λόγο μου.

Τον λόγο ενός συγγραφέα. Στο κάτω κάτω, δεν είχε πει πότε έπρεπε να της γράψω τα τριάντα τρία γράμματα. Κι έτσι πέρασε ο Οκτώβριος, ήρθε ο Νοέμβριος, πέρασε κι αυτός, μπήκε ο Δεκέμβριος. Ο ένας στενάχωρος μήνας διαδεχόταν τον επόμενο, οι εποχές του χρόνου μπορεί να άλλαζαν φορεσιά, όμως σ' εμένα όλα φαίνονταν ίδια. Ο ήλιος είχε γκρεμιστεί από τον ουρανό, κι εγώ ζούσα σε μια μαύρη σαν το μελάνι τρύπα, όπου δεν υπήρχαν πια λέξεις. Στο μεταξύ, είχαμε Μάρτιο, κι εγώ δεν είχα γράψει γράμμα. Ούτε ένα.

Όχι ότι είχα προσπαθήσει. Ήθελα βέβαια να κρατήσω την υπόσχεσή μου – άλλωστε ήταν η τελευταία επιθυμία της Ελέν. Το καλάθι των αχρήστων ήταν γεμάτο τσαλακωμένα φύλλα χαρτί, όπου ήταν γραμμένες ένα σωρό μισοτελειωμένες φράσεις. Φράσεις όπως:

Ελέν μου, που σε αγάπησα πάνω απ' όλα, από τότε που δεν είσαι εδώ, για μένα δεν υπάρχει...

Αγαπημένη, έχω τόσο κουραστεί από όλον αυτό τον πόνο, κι ολοένα πιο συχνά αναρωτιέμαι αν η ζωή έχει καν...

Πολυαγαπημένη μου, χθες βρήκα τη μικρή χιονόμπαλα από τη Βενετία. Ήταν πίσω πίσω στο κομοδίνο σου, και δεν μπορούσα παρά να θυμηθώ πώς οι δυο μας...

Εσύ που υπήρξες ο πιο αγαπημένος μου άνθρωπος σε όλο τον κόσμο, μου λείπεις κάθε μέρα, κάθε ώρα, κάθε λεπτό, δεν ξέρεις καν...

Αγαπημένη Ελέν, χθες ο Αρτύρ είπε ότι δε θέλει να έχει έναν θλιμμένο μπαμπά και ότι άλλωστε εσύ είσαι καλά εκεί ανάμεσα στους αγγέλους...

Ελέν, mayday, mayday, τούτη είναι η κραυγή για βοήθεια ενός ανθρώπου που πνίγεται, έλα πίσω, δεν μπορώ...

Άγγελέ μου, χθες τη νύχτα σε είδα στο όνειρό μου και απόρησα που το πρωί δεν ήσουν πλάι μου...

Αγαπημένη μου, που μου λείπεις τόσο, σε παρακαλώ μη σκεφτείς ότι έχω λησμονήσει την υπόσχεσή μου, αλλά...

Αλλά δεν είχα καταφέρει να βάλω στο χαρτί κάτι πέρα από αυτό το ανήμπορο ψέλλισμα. Καθόμουν εκεί, καταβεβλημένος από τη δυστυχία μου. Είχα απλούστατα βουβαθεί. Δεν είχα γράψει τίποτε απολύτως γενικά –πράγμα όχι ακριβώς ωφέλιμο για έναν συγγραφέα–, και αυτός ήταν μάλλον ο λόγος που τώρα το κουδούνι χτυπούσε σαν δαιμονισμένο.

Αναστενάζοντας, άφησα την πένα στο γραφείο, σηκώθηκα και πήγα στο παράθυρο. Κάτω, στην οδό Ζακόμπ, στεκόταν ένας μικρόσωμος, κομψά ντυμένος κύριος με ένα σκούρο μπλε αδιάβροχο πανωφόρι, ο οποίος προφανώς είχε αποφασίσει να μην ξεκολλήσει το δάχτυλό του από το κουδούνι. Το φοβόμουν αυτό.

Ο άντρας κοίταξε ψηλά, στον νοτισμένο ανοιξιάτικο ουρανό, όπου ο άνεμος έδιωχνε μακριά τα σύννεφα, κι εγώ βιάστηκα να τραβήξω πίσω το κεφάλι μου.

Ήταν ο Ζαν-Πιερ Φαβρ, ο εκδότης μου.

ΑΠΟ ΤΟΤΕ ΠΟΥ ΘΥΜΑΜΑΙ τον εαυτό μου κινούμουν στον κόσμο των ωραίων λέξεων. Στην αρχή δούλεψα ως δημοσιογράφος, μετά άρχισα να γράφω σενάρια. Και στο τέλος έγραψα το πρώτο μου μυθιστόρημα. Μια «ρομαντική κωμωδία», που φαίνεται πως κάποια χορδή είχε αγγίξει και,

προς έκπληξη όλων μας, έγινε μπεστ σέλερ. Ανέκαθεν λεγόταν ότι το Παρίσι είναι η πόλη του έρωτα, όμως αυτό δεν ισχύει απαραιτήτως για τη θεματολογία που αναζητούν οι Παριζιάνοι εκδότες. Εγώ τότε δεχόμουν τη μία απόρριψη μετά την άλλη ή δε λάμβανα καν απάντηση, ώσπου αναπάντεχα μια μέρα επικοινώνησε μαζί μου ένας μικρός εκδοτικός οίκος, που είχε την έδρα του στην οδό ντε Σεν. Ενώ οι συνάδελφοί του κοίταζαν να βρουν κείμενα υψηλής λογοτεχνίας, και διανόησης, ο Ζαν-Πιερ Φαβρ, εκδότης στον οίκο Garamond, είχε λατρέψει το διασκεδαστικό, ολιγοσέλιδο χειρόγραφό μου, που ήταν γεμάτο από κωμικοτραγικές καταστάσεις και δεν του έλειπε ο ρομαντισμός.

«Είμαι εξήντα τριών ετών, κι υπάρχουν ολοένα λιγότερα πράγματα που με κάνουν να γελάω» είχε πει όταν συναντηθήκαμε για πρώτη φορά στο Café de Flore. «Το βιβλίο σας, κύριε Αζουλαί, με έκανε να γελάσω, κι αυτό το κάνει ήδη να υπερτερεί από τα περισσότερα βιβλία σήμερα. Ούτως ή άλλως γελάμε όλο και λιγότερο όσο μεγαλώνουμε, πιστέψτε με». Άφησε έναν βαθύ αναστεναγμό και χαλάρωσε στη δερμάτινη πολυθρόνα του, μπροστά από το παράθυρο στον πρώτο όροφο του καφέ, όπου είχαμε βρει ένα ήσυχο τραπέζι. Ύστερα σήκωσε ψηλά τα χέρια, σε μια αστεία κίνηση απόγνωσης. «Αναρωτιέμαι πού χάθηκαν όλοι αυτοί οι συγγραφείς που είναι ακόμη σε θέση να γράψουν μια καλή κωμωδία. Κάτι που να έχει ψυχή και συναίσθημα. Όμως όχι! Όλοι θέλουν να γράψουν για την απελπισία, την κατάρρευση, το μεγάλο δράμα. Δράμα και πάλι δράμα». Χτύπησε μερικές φορές το μέτωπό του, όπου τα γκρίζα του μαλλιά, που είχαν ήδη αρχίσει να αραιώνουν, ήταν καλαίσθητα χτενισμένα προς τα πίσω. «Η κατάθλιψη της μεγαλούπολης, νταντάδες-δολο-

φόνοι, εικόνες φρίκης εμπνευσμένες από την Αλ Κάιντα και Σία». Σκούπισε με το χέρι μερικά ψίχουλα από το τραπέζι. «Όλα έχουν έναν λόγο ύπαρξης βεβαίως, αλλά...» Έσκυψε μπροστά και με κοίταξε πολύ σοβαρά με τα φωτεινά του μάτια. «Θέλω να σας πω κάτι, νεαρέ μου. Είναι πολύ πιο δύσκολο να γράψεις μια καλή κωμωδία απ' ό,τι φαντάζεται κανείς. Να σκαρώσεις κάτι από το τίποτα, κάτι που να μην είναι γεμάτο κοινοτοπίες και όμως να διαθέτει εκείνη την υπέροχη ελαφρότητα που μας αφήνει με την αίσθηση ότι τη ζωή αξίζει να τη ζήσει κανείς παρ' όλες τις δυσκολίες – αυτό σημαίνει αληθινή τέχνη! Εγώ πάντως είμαι πια πολύ μεγάλος για ιστορίες που αφού τις διαβάσεις σκέφτεσαι ότι το καλύτερο είναι να βρεις αμέσως τον πρώτο ουρανοξύστη και να βουτήξεις στο κενό». Έσκισε με ανυπομονησία τρεις ατομικές συσκευασίες ζάχαρης, τις έριξε στον φρεσκοστυμμένο χυμό πορτοκάλι και άρχισε να γυρίζει σαν μανιασμένος το κουτάλι στο ποτήρι. Ξαφνικά αναφώνησε σαν να του ήρθε μια καινούρια ιδέα.

«Ή ο κινηματογράφος! Πάρτε τον κινηματογράφο!» Έκανε μια επιτηδευμένη παύση κι εγώ περίμενα με αγωνία τι θα ακολουθούσε. Αυτός ο άνθρωπος ήταν έξοχος ρήτορας – το είχα πια καταλάβει.

«Τίποτε άλλο παρά θλίψη και φιλόδοξες παλαβομάρες. Καθένας σήμερα θέλει πρώτα απ' όλα να είναι ένα πράγμα: μοναδικός. Εγώ όμως θέλω να γελάω, καταλαβαίνετε; Θέλω κάτι που να κάνει την καρδιά μου να χτυπά δυνατά». Έστρωσε το γαλάζιο γιλέκο που φορούσε κάτω από το σακάκι του και ήπιε μια μεγάλη γουλιά χυμό πορτοκάλι. Ξαφνικά, ένα νεανικό πονηρό χαμόγελο πέρασε λαθραία από το πρόσωπό του.

«Είδατε εκείνη την ταινία με τον Ιάπωνα χασάπη που ερωτεύεται το γουρούνι του και στο τέλος επιδίδονται κι οι δύο σε μια διπλή αυτοκτονία κάνοντας χαρακίρι; Θέλω να πω, ποιος επινοεί μια τέτοια ιστορία;» Κούνησε το κεφάλι. «Ο κόσμος έχει τρελαθεί. Πραγματικά νοσταλγώ ανθρώπους σαν τον Μπίλλυ Γουάιλντερ ή τον Πίτερ Μπογκντάνοβιτς. Αυτοί μάλιστα, ήταν καλοί». Πλατάγισε μερικές φορές τη γλώσσα του για να τονίσει τα λεγόμενά του. «Ας ελπίσουμε μονάχα να αντέξει λίγο ακόμα ο Γούντυ Άλλεν. Το *Μεσάνυχτα στο Παρίσι* ήταν απλά εξαιρετικό, δε συμφωνείτε; Σε γοήτευε, σε διασκέδαζε με έξυπνο τρόπο, σε έκανε να χαμογελάσεις. Η γυναίκα μου κι εγώ βγήκαμε, θαρρείς, *πετώντας* από τον κινηματογράφο».

Κατένευσα. Την ταινία αυτή την είχα δει κι εγώ.

«Πιστέψτε με, κύριε Αζουλαί, η ζωή δεν είναι και πολύ διασκεδαστική, γι' αυτό και χρειαζόμαστε περισσότερα βιβλία σαν το μυθιστόρημά σας» έκλεισε τον πύρινο λόγο του και μου έτεινε την πένα του μάρκας Μοντ Μπλανκ για να υπογράψω. «Πιστεύω σε σας».

Αυτό συνέβη μόλις έξι χρόνια πριν. Το μυθιστόρημά μου έγινε μπεστ σέλερ, μου πρόσφεραν ένα συμβόλαιο για τρία βιβλία στις εκδόσεις Garamond, το οποίο με εξασφάλιζε οικονομικά για τα επόμενα χρόνια και μου έδινε την πολυτέλεια να αφοσιωθώ αποκλειστικά στο γράψιμο. Γνώρισα την κοκκινομάλλα Ελέν, που λάτρευε τα ποιήματα του Χάινριχ Χάινε και στο ντους τραγουδούσε τραγούδια του Σασά Ντιστέλ. Έγινε δασκάλα, έμεινε έγκυος, έγινε γυναίκα μου, και οι δυο μας γίναμε γονείς ενός μικρού αγοριού που, όπως τόνιζε πάντα η Ελέν, είχε την τύχη να κληρονομήσει τα σκούρα ξανθά μαλλιά μου και όχι τη δική της καροτί αφάνα.

Η ζωή ήταν γεμάτη φως σαν καλοκαιρινή μέρα, και με ό,τι κι αν καταπιανόμασταν έμοιαζε να πετυχαίνει.

Ώσπου μας χτύπησε η τραγωδία.

«Αίμα στο λάθος σημείο» μου είπε ένα πρωί η Ελέν βγαίνοντας από το μπάνιο. «Καλά, δε θα είναι τίποτα σοβαρό».

Ύστερα αποδείχτηκε όμως ότι ήταν σοβαρό. Πιο σοβαρό κι από το σοβαρό. Εγώ ήμουν συγγραφέας «ρομαντικών κωμωδιών» που πουλούσαν, έτσι κέρδιζα τα προς το ζην. Και τότε ξαφνικά το λεξιλόγιό μου καταλήφθηκε από βαθιά ανησυχητικές λέξεις όπως «καρκίνος του παχέος εντέρου», «καρκινικός δείκτης», «σισπλατίνη», «μεταστάσεις», «αντλία μορφίνης», «μονάδα ανακουφιστικής φροντίδας».

Το ότι η ζωή δεν ήταν και τόσο διασκεδαστική το μάθαινα τώρα από πρώτο χέρι, παρότι η Ελέν έδειχνε γενναία και η πρόγνωση έμοιαζε αρχικά πολύ αισιόδοξη. Ύστερα από έναν χρόνο, η αρρώστια φαινόταν να έχει νικηθεί. Ήταν καλοκαίρι, πήγαμε με τον Αρτύρ στη Βρετάνη, στη θάλασσα. Η ζωή ήταν πιο πολύτιμη από ποτέ, ένα δώρο. Μόλις την είχαμε γλιτώσει φτηνά.

Μετά η Ελέν άρχισε να διαμαρτύρεται για πόνους στην πλάτη. «Γίνομαι σιγά σιγά γριά γυναίκα» αστειευόταν δένοντας στην παραλία το πολύχρωμο παρεό της. Τότε οι μεταστάσεις ήταν ήδη παντού, είχαν αγκιστρωθεί γερά μες στο σώμα της σαν μικρά καβούρια που ήταν αδύνατον να τα διώξεις. Στα μέσα του Οκτώβρη είχαν τελειώσει όλα. Οι μεταστάσεις συρρικνώθηκαν και μαζί τους και η Ελέν, η πάντοτε αισιόδοξη, χαρούμενη και γεμάτη ζωή γυναίκα, που τόσο της άρεσε να γελάει – και μαζί της, όλα τα όνειρα που κάναμε.

Εγώ έμεινα πίσω με τον μικρό μας γιο, μια πολύ βαριά καρδιά, μια ανεκπλήρωτη υπόσχεση κι έναν τραπεζικό λογαριασμό που σταδιακά εξανεμιζόταν. Ήταν Μάρτιος, εδώ κι έναν χρόνο δεν είχα γράψει ούτε μία γραμμή, από το καινούριο μου μυθιστόρημα υπήρχαν όλες κι όλες πενήντα σελίδες και τώρα –δικαιολογημένα– ο εκδότης μου στεκόταν μπροστά στην πόρτα μου κι ήθελε να μάθει τι θα γίνει.

Το κουδούνι είχε σταματήσει να χτυπά.

Ο κύριος Φαβρ ήταν ένας κύριος με τρόπους. Είχε δείξει μεγάλη κατανόηση. Όλους αυτούς τους μήνες δε με πίεσε ούτε μία φορά. Μου είχε δώσει χρόνο, για να συνέλθω, για να τα ξεπεράσω όλα, για να έρθω στα ίσια μου, όπως λένε. Δεν είχε πει κουβέντα για το μυθιστόρημα, το οποίο είχε προγραμματίσει αρχικά για τη φετινή «εκδοτική επιστροφή» και μετά προφανώς το μετέθεσε για την επόμενη άνοιξη.

Μόλις δύο εβδομάδες πριν είχε προσπαθήσει να επικοινωνήσει μαζί μου. Φαίνεται πως η περίοδος χάριτος είχε παρέλθει. Επιφυλακτικές ερωτήσεις στον τηλεφωνητή μου, που τον άφηνα νύχτα μέρα να δουλεύει. Ένα γράμμα γεμάτο συμπόνια, στο τέλος του οποίου υπήρχε μία ερώτηση. Και κάθε τόσο, ο αριθμός του στο κινητό μου τηλέφωνο.

Παρίστανα τον νεκρό, και από μία άποψη ήμουν νεκρός. Η δημιουργικότητά μου είχε σβήσει. Το πνευματώδες ύφος μου είχε μεταλλαχθεί σε κυνισμό. Παρέπαια ενόσω οι μέρες περνούσαν και αρνιόμουν να του μιλήσω. Και τι να του έλεγα άλλωστε; Ότι δε θα ξανάβαζα ποτέ κάτι καλό στο χαρτί; Ότι είχα ξεμείνει από λέξεις; Ένας βαθιά δυστυχισμένος άντρας, που είχε δεσμευτεί να γράψει ανάλαφρα, χαριτωμένα μυθιστορήματα – η ειρωνεία της τύχης.

Ποιος θα σκαρφιζόταν ποτέ κάτι τόσο κακεντρεχές; Ο Θεός ήταν ένας σαδιστής χωρατατζής κι εγώ ήμουν εντελώς χαμένος.

«Δράμα, δράμα, δράμα» μουρμούρισα με πικρό χαμόγελο και κρυφοκοίταξα πάλι από το παράθυρο. Ο κύριος Φαβρ είχε εξαφανιστεί. Ανάσανα με ανακούφιση. Φαίνεται πως είχε εγκαταλείψει την προσπάθεια.

Άναψα ένα τσιγάρο και κοίταξα το ρολόι. Άλλες τρεις ώρες είχα για να πάω να πάρω τον Αρτύρ από το νηπιαγωγείο. Ο Αρτύρ ήταν ο μοναδικός λόγος που υπήρχα ακόμα. Ο λόγος για τον οποίο σηκωνόμουν το πρωί, ντυνόμουν, ψώνιζα κάτι για φαγητό από το σουπερμάρκετ. Μιλούσα.

Ο μικρός δεν το έβαζε κάτω. Αυτό το είχε πάρει από τη μητέρα του. Με τραβούσε με τα μικρά του χέρια για να μου δείξει τι είχε φτιάξει με τα Lego τουβλάκια, τη νύχτα τρύπωνε στο κρεβάτι μου και κούρνιαζε πλάι μου γεμάτος εμπιστοσύνη, με παρέσερνε σε συζητήσεις, έκανε χιλιάδες ερωτήσεις, σκάρωνε σχέδια. Έλεγε: «Θέλω να πάμε στον ζωολογικό κήπο να δούμε τις καμηλοπαρδάλεις» ή «Μπαμπά, με αγκυλώνουν τα γένια σου» ή «Μου υποσχέθηκες ότι θα μου διαβάσεις κάτι» ή «Η μαμά είναι τώρα πιο ελαφριά κι από τον άνεμο;».

Έσβησα το τσιγάρο και κάθισα πάλι στο γραφείο. Κάπνιζα πολύ. Έπινα πολύ. Τρεφόμουν με χάπια για το στομάχι. Τράβηξα άλλο ένα τσιγάρο από το πακέτο, όπου αντίκρισα την απωθητική φωτογραφία του πνεύμονα ενός καπνιστή. Ορίστε λοιπόν! Θα ερχόταν και το δικό μου τέλος, αλλά πριν απ' αυτό θα έγραφα τουλάχιστον εκείνο το γράμμα – το πρώτο από τα τριάντα τρία, που μου φαίνονταν τόσο περιττά όσο και μια βρογχοκήλη, ας πούμε. Γράμματα σε μια νεκρή. Πέρασα το χέρι μέσα από τα μαλλιά μου.